

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatvs S. Inqvisitionis Hispaniarvm Qvalificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1670

Quæst. 14. Qualiter libertas voluntatis adstruenda sit relatè ad tempus, in
quo illa exercenda est per actum secundum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77011)

Propositio 2.

654

Determinatio voluntatis in actu primo, de qua proposit. 1. esse esset possibilis, nullatenus esset necessaria ad libertatem eius. Quinimo non leuia incommoda secum ferret.

Prima pars propositionis probatur. Quia dicta determinatio duobus dumtaxat ex titulis censerit potest, censeturque ab Auctoribus suis ad libertatem necessaria. Primò, vt actus secundus liber, determinatus cum in se sit, à causâ determinatâ ad ipsum procedat; quasi actus in se determinatus à causâ prorsus indifferente procedere non possit. Secundò, vt possit reddi ratio, cur voluntas hic, & nunc talem actum secundum eligit potius, quàm alterum, aut quàm oppositam omissionem. Sed his ex titulis necessaria non est. Ergo ex nullis. Probo minorem, quæ sola probatione eget. Quia eisdem ex titulis ad ipsam determinationem deberet alia determinatio præcedere; & ad hanc alia; & sic in infinitum; quod est absurdum: siquidem ipsa determinatio aliquid est determinatum in se, & liberè à voluntate procedens iuxta eius Auctores. Sicuti ergo ipsi tenentur dicere, voluntatem, quantumvis indifferentem in signo ante determinationem, posse nihilominus liberè ponere in signo posteriori immediato determinationem ipsam, quæ quid determinatum est in se se: ipsique, vt dent rationem cur voluntas hanc ponit determinationem potius, quàm alteram, aut quàm carentiam eius, ad aliam determinationem præuiam non possunt recurrere. Ita omnes dicere possunt, voluntatem, quantumvis indifferentem in signo ante actum secundum, posse nihilominus liberè ponere in signo posteriori immediato ipsum actum secundum determinatum in se se; neque, vt dent rationem, cur illum voluntas ponat potius, quàm alterum, aut quàm eius carentiam, ad vllam determinationem præuiam recurrere tenentur.

652

Dicendum itaque absolute est, tantum ab esse, vt nequeat actus determinatus à causâ indifferente procedere, quòd potius id est necessarium ad hoc, vt actus proxime liber, seu cum immediatâ libertate, atque adeò sibi propria procedat. De conceptu enim causæ proxime liberæ est, quòd cum indifferentiâ actus primi immediatè iungat actum secundum; neque per aliquid præuium, sed per ipsum actum secundum ad ipsummet determinetur. Vnde ad ipsum causâ proxime liberæ conceptum pertinet, quòd, quando quæritur, cur ea talem actum præ altero, aut præ illius omissione ponit, non possit pro ratione, seu causâ antecedente reddi aliquid ad ipsum actum determinatum, siue eam eo connexam, sed tantum dominium indifferens, seu libertas actus primi, quam illa ad ipsum habet. Quare, cum interrogati, cur voluntas amet tale, vel tale obiectum, solemus respondere: quia vult; vel significamus solum dictum dominium, vel ipsum voluntatis amorem prout oriundum ab illo, quatenus suimet est quasi reflexa volitio libera vel formalis, vt quidam volunt, vel, quod verius est, interpretatiua. Vnde patet, fundamenta Aduersariorum ad tam exoticam, determinationem voluntatis in actu primo adstruendam momenti non esse.

Iam verò primum ex incommodis, quæ ferret secum determinatio prædicta iuxta secundam partem propositionis est, quòd voluntas nullum actum possit habere immediatè liberum, sed omnes necessariò deberent esse liberè tantum mediatè à libertate præuiâ ipsius determinationis: vnde fieret, vt nullus actus voluntatis à libertate propria, sed ab aliena dumtaxat possit meritorius euadere, quòd est inaudicium. Secundum est, quòd voluntas aliquod exercitium libertatis haberet non adiuta concursu Dei. Siquidem concursus Dei ad actum præuiæ determinationi accedit iuxta Aduersarios. Neque intelligibile est, quomodo ad determinationem realiter ab actu primo inuicentam, & quæ solum est quid virtuale, possit Deus concurrere simul cum ipso actu primo. Tertium est, quòd voluntas per suos actus reuera, & formaliter non mereretur, sed tantum virtualiter; vt popte qui liberi dumtaxat mediatè à libertate determinationis, vt dictum est, non formalem, sed virtuales solum libertatem haberent ab illâ participatam, cum qua solâ meritum verum, & formale itare non potest. Mitto alia: quia ad rem tam claram satis sunt dicta.

QVAESTIO XIV.

Qualiter libertas voluntatis adstruenda sit relatè ad tempus, in quo illa exercenda est per actum secundum.

IN hac quæst. solum agitur de comparatione cum tempore libertatis creatæ; nam de comparatione cum tempore libertatis diuine longè diuersa est philosophia, vt videbimus disp. 3. 1. 1. 1. 1. Habebit autem quæstio duas partes. Prima erit de comparatione libertatis cum primâ temporis mensurâ, in qua primò actus liber existit. Secunda erit de comparatione libertatis cum integrâ mensurâ temporis, per quam successiue actus liber durat, siue continuatur.

Circa primam quæstionis partem fuerunt nonnulli, qui putarunt, libertatem non esse creatam, sed circa futurum: non enim posse voluntatem habere libertatem respectu actus, quem iam exercet, pro eadem mensurâ temporis, in qua illum exercet; sed habere illam tantummodo libertatem in mensurâ temporis anteriori respectu actus exercendi in mensurâ posteriori futurâ. Ita Magist. Sentent. Ocham, Gabriel, & alij Nominales apud Bellarm. lib. 3. de Gratia, & libert. arbit. cap. 13. & apud Soar. disp. 19. Metaph. sect. 9. Eiusdemque sententiæ fuit antea Hugo de Sancto Victore lib. 1. de Sacramentis par. 5. cap. 2. Vnde ipse in Summâ sentent. tit. 2. cap. 2. & cum eo Holcot. in 1. quæst. 3. ad 9. ea ratione ducti sunt ad asserendum, Angelos in primo suæ creationis instanti non potuisse peccare: quia in primo eo instanti non potuit vlla operatio eorum libera esse; eo quòd nullum aliud instans præcesserit, in quo voluntas eorum ad instans sequens esset indifferens, siue libera in actu primo. Quam rationem probauit etiam S. Bonavent. vt refert Soar. lib. 7. de Angelis cap. 20. Verum sententiam istam falsam esse, & iam à totâ Scholâ refutari solet.

fatur Vazq. 1. par. disp. 236. num. 12. Eamque improbabilem esse, cenfer Soar. in utroque loco citato.

656 Circa secundam quæstionis partem prima sententia fuit Gregorij, & Almaini, apud Bellarm. supra, apud Vazq. 1. 2. disp. 54. cap. 3. apud Soar. tum loco citato ex Metaph. tum 1. 2. tract. 3. disp. 5. sect. 3. tum tom. 3. de Gratiâ lib. 12. cap. 21. asserentium, ita actum voluntatis in primo instanti suæ existentie posse esse liberum, vt aliqua eius continuatio non possit non esse necessaria: quia non potest desinere esse, nisi etiam in instanti, & post primum instans, & quoduis aliud sequens aliquam durationem diuisibilem intercedere, necesse est: supponitur enim, tempus non ex solis instantibus indiuisibilibus, sed etiam ex partibus in infinitum diuisibilibus componi. Hanc sententiam amplexi sunt Vazq. loco citato, Granad. 1. p. tract. 14. de Angelis disp. 1. & alij. Secunda sententia est, actum liberum non tantum in primo instanti suæ existentie, sed etiam immediatè post libertatem habere posse, ita vt immediatè post primum instans existentie suæ liberè à voluntate possit omitti. Sic tenent Bellarm. & Soar. locis citatis. Tanner. tom. 2. disp. 2. quæst. 1. dub. 1. num. 20. & disp. 6. quæst. 6. dub. 5. num. 118. & alij. Tertia sententia est, nec repugnare voluntati, quæ immediatè post primum instans existentie sui actus liberi possit illum liberè omittere. Nec repugnare voluntati, quæ id non possit; sed necessariò teneatur per aliquam temporis morulam post primum instans suum actum conseruare. Ita Arriaga 1. 2. disp. 6. sect. 5. Qui addit sub sect. 1. in sententiâ negante, puram omissionem liberam esse possibilem, penitus repugnare, vt aliquis cuiuslibet voluntatis actus vnico dumtaxat instanti liberè existat. Deinde addit sub sect. 2. voluntatem humanam, saltem dum in corpore detinetur, liberè, & instantaneè operari non posse; sed necessariò debere per aliquod tempus hære in actibus suis. His positis incipio resolutionem quæstionis à primâ parte eius.

Propositio 1.

657 Impossibile omninò est, quòd voluntas, dum existit in A mensurâ temporis anteriori, libertatem habeat ad exercendum aliquem suum actum in B mensurâ temporis posteriori, in qua nondum existit.

Vt hanc, & sequentem propositionem contra sententiam propositam num. 655. clarè demonstrarem, suppono aliqua certissima, ac prorsus euidentia principia. Primum est. Repugnare, quòd voluntas aliquem suum actum exerceat in aliqua temporis mensurâ, quin in eadem sit proximè potens ad exercendum illum: quia ab omni actu ad suam proximam potentiam necessaria est consequentia iuxta euidentissimum axioma stabilitum, expositumque à nobis in Pharo Scient. disp. 8. quæst. 4. proposit. 3. Secundum est. Repugnare, quòd voluntas existens in mensurâ A exerceat aliquem suum actum in mensurâ B, in qua nondum existit. Nam, vt est manifestè impossibile, voluntatem non existentem in rerum naturâ ponere aliquem suum actum in rerum naturâ: ita est manifestè impossibile, voluntatem

non existentem in aliqua temporis mensurâ in ipsâ mensurâ ponere aliquem suum actum. Constat hoc ex doctrinâ etiam traditâ loco citato proposit. 7. Vnde clarè sequitur principium tertium. Nempe, siquam habet potentiam voluntas existens in mensurâ A ad ponendum aliquem actum suum in mensurâ B, in qua nondum existit, dumtaxat posse eam esse potentiam remotam: quam scilicet habet ad transeundum ex A in B, acquirendumque in B potentiam proximam talis actus. Vnde rursus euidenter sequitur quartum. Nimirum, casu, quòd voluntas in B non est habitura potentiam proximam ad aliquem suum actum, ne remotam quidem potentiam habere illam ad ipsum actum, dum existit in A. Quia in tali casu impossibile est voluntati talis actus in B ex defectu potentie proximæ ad ipsum iuxta principium primum. Ad impossibile autem nulla potentia, atque adeò neque remota datur. Sit quintum principium. Libertatem voluntatis (contradictionis videlicet de qua hic tractamus) in duabus potentijs proximis ad duos actus oppositos contradictoriè consistere. Hoc constat ex dictis, sepiusque repetitis in præsentî disputatione.

658 Quibus suppositis demonstro propositionem datam primò. Quia, vt voluntas, dum existit in A, libertatem haberet ad exercendum aliquem suum actum in B, proximè potens deberet esse, dum existit in A, ad ponendum, vel omittendum talem actum in B iuxta principium quintum. Sed id repugnat iuxta principium secundum. Ergo etiam repugnat, vt voluntas, dum existit in A, libertatem habeat ad exercendum aliquem suum actum in B.

659 Secundo demonstro. Quia voluntas, dum existit in A, vt summum potest habere potentiam remotam ad ponendum aliquem suum actum in B, proximam verò minimè iuxta principium tertium. Sed absque potentia proximâ ad ponendum, vel omittendum talem actum in B libertas voluntatis ad ipsum in B exercendum stare non potest iuxta principium quintum. Ergo voluntas, dum existit in A, nullatenus potest libertatem habere ad exercendum aliquem suum actum in B.

660 His demonstratum manet, voluntatem, dum existit in A, nequaquam posse libertatem habere ad exercendum aliquem suum actum in B, præscindendo ab eo, quòd voluntas sit, vel non sit habitura libertatem ad ipsum actum, quando iam existat in B. Quia tamen Aduersarij non solum dicunt, posse voluntatem, dum existit in A, habere libertatem respectu actus exercendi in B, sed etiam, non posse illam habere, quando iam existit in B; amplius adhuc veniunt vrgendi vt sequitur.

Propositio 2.

661 Voluntatem, dum existit in A, ita posse libertatem habere ad aliquem suum actum exercendum in B, vt illam habere non possit, quando iam existit in B, longè impossibilis est, & absurdus.

Demonstro primò. Quia iuxta principium quartum, quando voluntas non est habitura potentiam proximam ad aliquem suum actum in B, ne remotam quidem potentiam habet ad ipsum

ipsum, dum existit in A. Sed, si voluntas ad actum exercendum in B non potest libertatem habere, quando iam existit in B, neque potentiam proximam ad actum contradictorium habere poterit, ut constat. Ergo in tali casu remotam quidem potentiam ad ipsum contradictorium habere poterit, dum existit in A. Tantum abest, ut voluntas, dum existit in A, duas potentias proximas habeat ad ambos actus contradictorios exercendos in B; prout opus erat, ut ad eos libertatem haberet, iuxta principium quintum.

662

Secundo demonstro. Quia, posito, quod voluntas nullatenus potest libertatem habere ad aliquem suum actum exercendum in aliqua temporis mensura futura iuxta propositionem primam. Posito item, (id quod multo evidentius est), quod neque possit libertatem habere ad aliquem suum actum exercendum in aliqua temporis mensura praeterita. Si neque potest libertatem habere ad aliquem suum actum exercendum in mensura temporis praesente, ut Aduersarij volunt. Consequitur plane, voluntatem nullam libertatem habere posse ad vllum suum actum exercendum in vlla mensura temporis. Quod est ingens absurdum. Siquidem nulla est possibilis mensura temporis, quae respectu voluntatis prout existentis (qualis ad aliquem suum actum exercendum liberè debet esse) non sit aut futura, aut praeterita, aut praesens, ut est notissimum.

663

Tertio demonstro. Quia, si voluntas non posset habere libertatem ad vllum suum actum exercendum in mensura temporis sibi praesenti, sed tantum ad exercendum illum in mensura temporis sibi futura, necessarium omnino esset, ut, ante quam voluntas vllum suum actum liberum exerceret, in aliqua mensura temporis praeritisset, ut est notissimum, & Aduersarij consentiunt. Hinc autem plane sequitur, Deum nullum decretum liberum habere potuisse. Quod est ingens absurdum contra rationem, & contra fidem. Quia Deus in nulla mensura temporis potuit praeristere ante sua decreta libera; cum hac aequè aeterna sint, ac Deus ipse, iuxta certam, ac fidei etiam consentaneam Theologiam.

664

Quarto demonstro. Quia absurdum penitus impossibile est, eundem actum voluntatis liberum simul, & necessarium in existentia sua esse, ut est manifestum. Sed saepe esset talis, si aduersa sententia esset vera. Ergo illa falsa penitus est. Minor, quae sola probatione eget, ostenditur. Quia; cum actus voluntatis, non possit non euadere liber in existentia sua, quando voluntas ad illum libera est, nec possit non euadere in sua existentia necessarius, quando voluntas ad illum non libera est, sed necessitata, ut est certissimum. Si voluntas, dum existit in A, libera esset ad aliquem suum actum exercendum in B, ad eundemque iam non libera, sed necessitata esset, quando existit in ipso B, ut aduersa sententia fert; non posset non talis actus in existentia sua simul esse liber à libertate voluntatis in A, & necessarius à necessitate voluntatis in B. Quod erat absurdum ostendendum.

665

Quinto demonstro, Quia ex sententia, quam impugnamus, aliunde sequitur, nullum actum voluntatis posse vnquam esse ipsi liberum, & imputabile. Quod est peius absurdum. Si enim ad actum exercitum in B tantum habet libertatem voluntas, quando existit in A; secus

quando existit in B; prout fert dicta sententia; talis actus nec potest esse voluntati liber; & imputabilis in A; quia nondum exercet illum voluntas; neque in B; quia iam non potest illum non exercere. Etenim nec potest voluntas aut laudari, aut reprehendi de positione talis actus, quando existit in A; quia tunc non datur talis positio: nec, quando existit in B; quia tunc ita datur, ut non possit à voluntate euitari.

Sexto demonstro. Quia aliunde rursus sequitur ex ea, quam impugnamus, sententia, quoties voluntas in A est indifferens, atque ad eam iuxta sententiam ipsam libera ad positionem in B vel actus, vel carentiae eius, inuitabile, omnino esse, quominus liberum, & imputabile voluntati euadat, quodeunque eorum extremum ponatur in B; quia, esse illud liberum, atque ad eam imputabile voluntati in tali sententia, aliud non est, quam, poni illud in B, & iussu voluntatem liberam ad illud in A. Vnde quantumuis Deus praetermineret voluntatem ad ponendum talem actum in B, liber nihilominus, & imputabile ille manebit: quantumuisque Deus neget voluntati suam concursum ad eum ponendum, libera nihilominus, & imputabilis manebit eius carentia: imo; licet Deus destruat voluntatem, eaque iam nullum esse habeat in B, libera nihilominus, & imputabilis ipsi erit carentia actus, ad quem libertatem habuit, dum esset in A. Quae manifesta absurda sunt. Sed quid immeror in re iam omnino certa apud omnes?

Concludo ergo. Et inde tandem demonstro propositionem; quia fundamentum vnicum sententiae oppositae euidenter est fallax, atque ad eam rem nullum. Fundati enim vnicè sunt illius Auctores in illo celebri pronuntio tradito ab Arist. lib. 1. Periher. cap. vlt. *Omne quod est, quando est, necesse est esse.* Sed malè tamen ab eis intellecto. Nam, ut Aristoteles ipse clarè se explicat in contextu, & eum ibi S. Thom. etiam exponit lect. 15. Sermo in illo est non de necessitate absoluta contingentiae oppositae, sed de necessitate ex suppositione, quae bene cum contingentia, atque ad eam cum libertate cohaeret; fundaturque in illo principio: *Impossibile est, idem simul esse, & non esse,* ut bene notat S. Thom. ibidem. Nam, si id, quod est, ex suppositione, quod est, siue suo esse retento, siue in sensu composito sui esse (quae tria recidunt in idem) posset non esse, idem posset simul esse, & non esse; quod est implicatorium. Ex quo patet, impotentiam, quam habet voluntas, dum ponit aliquem suum actum, ad non ponendum illum ex suppositione, quod ponit, siue in sensu composito positionis; eo quod impossibile est, actum simul poni, & non poni; nequiquam impedire potentiam, quam illa habere potest ad talem actum non ponendum absolute, siue in sensu diuiso positionis; atque ad eam neque libertatem, quam illa habere potest ad talem actum ponendum, vel non ponendum. Quam quidem habebit, quoties potentia proxima eius, à qua procedit actus positio; cum non positione, seu cum carentia ipsius actus compositibilis est, ut ex saepe dictis hactenus iam satis est liquidum. Et quidem, si propter exioma Aristotelis dicendum esset, libertatem ad praesens esse impossibilem, consequenter esset quoque dicendum impossibilem quoque esse ad futurum; omnique subinde libertas possibilis esset neganda; quod est immane absurdum. Quandoquidem qua

qua necessitate est necessarium, vt præsens sit præsens ex suppositione, quod est præsens, eadem omnino est necessarium, vt futurum sit futurum ex suppositione, quod est futurum. Ex quo rursus apparet, quam male axioma Aristotelis intellexerint præfati Auctores.

668 Pergo ad secundam questionis partem. Pro cuius resolutione suppono primò, doctrinam de compositione physica temporis non ex partibus in infinitum diuisibilibus, sed ex solis instantibus indiuisibilibus, iisque finitis à me, ni fallor, demonstratam tom. 1. huius Operis disp. 8. quæst. 4. num. 100. & 112. & latius disp. 10. quæst. 4. à num. 233.

669 Secundò suppono doctrinam etiam à me statutam, & efficaciter probatam dicta disp. 8. quæst. 1. & 3. de rerum durationibus superadditis, affixisque instantibus temporis suapte essentia, atque ita indiuisibilibus, vt non sit possibilis duratio vlla indiuisibilis, quæ ad plura temporis instantia se possit extendere, eisque subinde per sui replicationem correspondere.

670 Tertio suppono, pferoque saltem esse actus cuiuslibet voluntatis create ita suapte essentia alligatos vnus temporis instanti, in quo primò existunt, vt nullatenus ultra illud possint amplius durare, sed necessariò debeant desinere immediatè post illud. Hoc mihi probant pleraque eorum argumentorum, quibus in Pharo Scient. disp. 2. quæst. 4. confect. 6. & disp. 10. quæst. 3. proposit. 4. probant, iudicium cuiuslibet intellectus creati vnico instanti, in quo primò existit, alligatum esse, aut certè (quod recidit in idem) si intellectus in eodem obiecto eodem modo iudicando per aliquod tempus perseveret, id non aliter fieri posse, quam per iudicium successiuè coalescens ex pluribus quasi partialibus iudicijs indiuisibilibus quoad durationem; & instantibus talis temporis singularim correspondentibus iuxta dicta etiam de visione beatifica tom. 1. disput. 21. quæst. 5. num. 57. Igitur, sicut iudicium de obiecto prout existente de præsentibus ultra instans præsens, in quo primò elicitur, durare nequit; ita gaudium de obiecto prout existente de præsentibus, sicut iudicium de obiecto prout exituro post quatuor dies ab instanti præsentibus pariter ultra præsens instans durare non potest; sic desiderium de obiecto prout exituro post quatuor dies ab instanti præsentibus. Et quemadmodum, si perseveret intellectus per aliquod tempus iudicando idem obiectum prout sibi præsens, tale continuatum iudicium ex pluribus quasi partialibus iudicijs singulis instantibus talis temporis correspondentibus debet coalescere; ita si perseveret voluntas per aliquod tempus gaudendo de obiecto aliquo prout sibi præsentibus, ex pluribus quasi partialibus gaudijs tale continuatum gaudium coalescere debet. Pariterque philosophandum est de alijs actibus voluntatis iudicijs intellectus proportionatis propter easdem proportionales rationes, quæ ab vnoquoque locis citatis possunt videri, & faciliè ad præsens propositum applicari.

671 Suppono quartò, licet aliquis actus voluntatis in quouis tempore diuisibili possit idem durare per sui totius in omnibus instantibus talis temporis temporalem replicationem, siue repetitionem; quia tamen aliter id non potest fieri iuxta doctrinam statutam suppositione secundà, quam communicatis tali actui à causa conferentià eius, quæ est ipsa voluntas, tot duratio-

nibus superadditis, quot sunt instantia ipsius temporis, affixis suapte essentia instantibus ipsius, perinde ad rem venire philosophandum de libertate, aut necessitate continuationis cuiuslibet actus voluntatis per quoduis tempus, siue sit illa compositus ex pluribus actibus quasi partialibus affixis instantibus talis temporis, siue sit ille simplex, durans tamen in ipsis instantibus per plures superadditas durationes affixas ipsidem; quia perinde est ad rem in omnibus eis instantibus successiuè voluntatem producere vel plures partes actus compositi, vel plures durationes actus simplicis. His pro secundà questionis parte suppositis sit.

Propositio 3.

Possibile est, vt aliqua voluntas creata ita suum actum liberè ponat in primo instanti existentia eius, vt ad illum ulterius per aliquod tempus continuandum, nullatenus necessitata maneat, sed vel in instanti immediato, vel in quouis alio, ex quibus tempus sequens componitur, liberè continuationem eius possit omittere. Idque, siue talis actus dumtaxat sit continuabilis per positionem plurium actuum similium quasi partialium pluribus instantibus talis temporis suapte essentia correspondentium iuxta suppositionem tertiam; siue sit continuabilis per positionem plurium durationum partialium eidem entitati sui superadditarum, ipsamque in ipsis instantibus temporis replicantium, seu repetentium iuxta suppositionem quartam.

Etenim, si actus sit primi generis, et si singula partes eius in solis instantibus, quibus essentialiter correspondent, possint à voluntate liberè poni, voluntasque proinde necessitata sit ad vnquamque earum omitterendum, seu non ponendum in vno caterorum instantium tum subsequenti, tum antecedenti, præter vnicum proprium eius; posita tamen liberè à voluntate in primo instanti primà parte, liberè quoque potest illa ponere in secundo secundam, & in tertio tertiam, & in quarto quartam & ita deinceps eiusmodi continuationem actus, quantum sibi libeat, protrahere; quandiu tamen illi non desit aliquod ex prærequisitis ex parte actus primi ad protrahendam illam. Si autem sit actus secundi generis, immediatè post primum, instans productionis liberae eius liberè poterit voluntas dare ei secundam durationem in instanti secundo, & tertiam in tertio, & quartam in quarto, sicque prosequi deinceps poterit continuationem istam, donec vel sibi libeat ab illa liberè cessare, vel aliquod ex prærequisitis ex parte actus primi ad prosequendam illam sibi deficiat. Inter hæc autem duo genera continuationis actus voluntatis hoc est discrimen, quod iuxta primum nihil eorum, quæ à voluntate ponuntur in vnoquoque instanti temporis, transit ad aliud instans; quia, quidquid ponitur in singulis, est per essentiam ipsi alligatum: iuxta secundum vero

verò substantia actus, & productio eius, quæ ponitur in primo instanti transeunt ad reliqua; quia ad omnia indifferentes sunt, solaque duratio partialis, quæ in vnoquoque instanti durat, ad aliam non transit, in singulisque proinde instantibus solæ huiusmodi durationes partiales ipsis per essentiam affixæ ponuntur denuò à voluntate. Porro ex hypothese doctrinæ contentæ in suppositionibus, quas præmissimus, omnia ista esse possible, prout data propositio fert, indubitabile, prorsus est.

673 Adde cum Auctoribus secundæ sententiæ, & contra Auctores primæ, quæ num. 656. relatæ sunt; etiam ex suppositione, quòd tempus ex partibus in infinitum diuisibilibus componatur, & actus voluntatis nulli mensuræ temporis sit per essentiam alligatus, sed indifferens ad durandum in omnibus, vt vtrique dicti Auctores supponunt; dicendum nihilominus esse, aliquam saltem voluntatem creatam liberè posse suum actum omittere immediatè post primum instans, in quo illum liberè ponit: necessitatamque subinde non esse ad illum per tempus aliquod diuisibile conseruandum, siue continuandum. Quoniam, eà etiam supposita temporis diuisibilitate, sicut dici debet, indiuisibilia ipsa temporis, ac motus, non obitante suâ indiuisibilitate, posse per vnicum dumtaxat instans durare, & immediatè post desinere; ita dici potest actus voluntatis, suâ indiuisibilitate non obitante, per vnicum dumtaxat instans durare posse, & immediatè post desinere: atque adeo à voluntate liberè omitti in tempore, quòd immediatè post instans sequitur, quin opus sit expectare aliud instans, in quo desinat, & omitatur.

674 Deinde addo cum Soar. lib. 12. de Gratia cap. 21. supra citato, stando in eadem sententiâ de compositione temporis ex partibus in infinitum diuisibilibus, sicut possibile dicitur, vt actus indiuisibilis omittatur in tempore diuisibili immediatè sequente post primum instans suæ existentie, ita dicendum esse possibile, vt actus indiuisibilis ponatur in tempore diuisibili immediatè sequente post vltimum instans suæ non existentie. Quia tam indiuisibilis est omisso actus indiuisibilis, quam eius positio, vt est notissimum. Si ergo illa temporis diuisibili correspondere potest, hæc vtrique poterit itidem. Quòd confirmatur; quia in dictâ sententiâ necessario est dicendum conseruationem indiuisibilem actus temporis diuisibili posse correspondere. Cur ergo non dicatur idem de primâ actus positione? Ex quibus inferitur, minus consequenter negare. Arriagam vbi supra, posse actum indiuisibilem in tempore diuisibili poni, concedendo, posse ipsum in tempore diuisibili omitti. Quæ omnia, ex hypothese diuisibilitatis in infinitum cuiuslibet partis temporis dicta sunt. Quam quia ego absolutè censo impossibilem iuxta suppositionem primam, non possum non quoque censere, eiusmodi correspondentiâ cuiusvis entis indiuisibilis cum parte diuisibili temporis impossibiles esse.

Propositio 4.

675 Non est possibile, vt aliqua voluntas creata ita suum actum liberè ponat in primo instanti existentie eius, vt ad illum

ulterius per aliquod tempus continuandum essentialiter maneat necessitata necessitate absolutâ. Benè tamen necessitate ex suppositione perseuerantiæ suæ. Idque, siue actus sit ex primo, siue ex secundo genere eorum, quæ proposit. 3. commemorata sunt.

Prima pars propositionis probatur. Quia, prorsus repugnat, vt in instanti primo existentie actus liberi detur absoluta necessitas ad continuationem eius per tempus sequens. Cum enim talis continuatio sine existentia voluntatis in eodem tempore sequente stare non possit, vt constat; absoluta necessitas ad illam secum ferret absolutam necessitatem ad durationem voluntatis in tempore sequente: hæc autem demeretur, & impossibile, quæ proinde censenda est. Si enim impossibile est creatura, quæ semel existens essentialiter perat durare per tempus diuisibile, vt cum communi Theologorum, & Patrum sententiâ statuimus tom. 1. disp. 8. quæst. 3. quia per eius productionem inferret Deus sibi necessitatem absolutam, non destruendi illam pro libito suo, sed toto eo tempore conseruandi: quanto magis impossibile erit, vt creata voluntas pro suo arbitratu per positionem alicuius actus sui liberi necessitatem, absolutam inferat Deo, vt ipsam non destruat pro libito suo, sed per tempus aliquod sequens necessario conseruet? Cuius necessitatis impossibilitas etiam ex parte actus voluntatis arguitur, saltem, quando ille esset secundi generis; teneretur siquidem Deus per illam ad talem actum, semel à voluntate productum per sequens tempus conseruandum.

Secunda autem pars propositionis probatur. Quia ex suppositione, quòd voluntas aliâ à Deo per tempus aliquod liberè conseruanda sit, possibile est, vt ea in primo instanti talis temporis liberè producat actum talis naturæ, vt omnino sit necessarium, cum semel productum per tempus ipsum à voluntate continuari. Id namque eveniet, si talis actus suapte essentiâ connexus sit vel cum ipsâ suâ continuatione, vel cum aliqua prædeterminatione voluntatis ad eam per totum id tempus causandam ex hypothese, quòd per id totum aliâ ipsa voluntas à Deo conseruanda sit. Et non est absolutè loquendo, cur non possit excogitari possibile actus, qui talem habeat naturam suâ conditionatam connexionem. Vniuersaliter siquidem benè potest aliquis actus voluntatis naturâ suâ esse connexus cum vno ente sub conditione existentie alterius; vti connectitur imperium efficaciter conditionatum cum actu imperato sub conditione, quòd existat conditio. Speciatimque non est difficile, aliquem actum excogitare talis naturæ, vt cum suâ per aliquod tempus continuatione connectatur vel immediatè, vel mediâ prædeterminatione sub conditione, quòd ipsa voluntas toto eo tempore sit extitura. Idque, siue huiusmodi continuatio per plures actus quibus partiales faciendâ sit, siue per plures eiusdem continuationis supra suppositum.

Est tamen notandum; si sit conuexio actus voluntatis cum solâ suâ continuatione immediatè, ita esse necessarium, supposita primâ existentia eius, quòd eius continuatio sequatur, vt talis necessitas comparatione voluntatis non antecedens, sed consequens sit. Cum enim actus prout

existens in primo instanti per se necessitare non possit voluntatem ad suam continuationem cau- sandam pro tempore sequente: tum quia iam tunc non erit ut sic: tum quia nullo titulo pertinet ad potentiam proximam voluntatis cau- lationem dictæ continuationis: perinde se habent prima existentia actus, & eius continuatio in hoc casu, ac, si essent duo actus duarum liberarum cau- sarum, quorum primus esset connexus cum se- cundo. Sicut ergo quando actus vnus causæ li- bera cum actu alterius connexus est, prima ne- quit euadere proximè potens ad suum actum sine nutu secundæ; eo quod potentia proxima ad actum primæ complenda est per veritatem condi- tionatum de existentia sine contradictione actus se- cundæ; si existat actus primæ, vt vniuersaliter ostendimus supra quæst. 5. proposit. 14. necessi- tasque proinde, quæ datur ex suppositione exi- stentiæ actus primæ ad existentiam actus secundæ dumtaxat est necessitas consequens, utpote sup- ponens existentiam liberam actus secundæ sub hypothese existentie actus primæ. Ita in casu nostro voluntas nequit euadere proximè potens ad primam existentiam sui actus, nisi dependen- ter à nutu suo tempore sequente exercendo circa continuationem eius, utpote cuius potentia pro- xima ad primam actus existentiam complenda est per veritatem conditionatam de existentia sine contradictione continuationis eius, si detur ipsa prima existentia; qua proinde datà neces- sitas ad continuationem, quæ resultat, tantum est consequens.

678 Aliud est de altero casu, in quo existentia prima actus, non cum sola sua continuatione im- mediatè, sed cum prædeterminatione aliqua voluntatis ad ipsam continuationem immediatè connexa sit, & consequenter cum eadem conti- nuatione mediatè. In tali enim casu, licet etiam ad complendam potentiam proximam voluntatis ad primam actus existentiam sit requisita condi- tionata veritas de existentia sine contradictione, talis prædeterminationis oriunda à causa suâ, si detur ipsa prima existentia actus, iuxta doctri- nam etiam vniuersalem statutam dictâ quæst. 5. proposit. 9. Quia tamen voluntas ad actus con- tinuationem per huiusmodi prædeterminationem à suâ causâ ponendam non potest non in tali casu necessitari; ideo necessitas, quæ, suppositâ pri- mæ existentia actus, ad eius continuationem da- tur in tali casu, non potest non esse necessitas an- tecedens respectu voluntatis; licet sit necessitas consequens respectu causæ dictæ prædeterminatio- nis, quando hæc ab ipsâ suâ causâ liberè in vo- luntate ponenda est.

Propositio 5.

679 Possibile est, vt quæuis voluntas creata ita suum actum liberè ponat in primo instanti existentie eius, vt ad il- lum vterius per aliquod tempus conti- nuandum accidentaliter, siue per acci- dens necessitata euadat. Idque, siue actus sit ex primo, siue ex secundo gene- re eorum, quæ proposit. 3. commemorata sunt.

Omnibus enim modis, quibus potest vo- luntas ad aliquem suum actum necessitari absolu-

tè, potest quoque ex suppositione primæ existen- tiæ liberæ illius necessitari ad eius conseruatio- nem; idque citra omnem connexionem talis pri- mæ existentie cum tali continuatione, siue cum tali ad ipsam necessitate: quod ipsum est, postea primæ existentia liberæ actus, per accidens posse ad eam sequi, siue ei adiungi necessitatem ad ipsius actus continuationem per aliquod tem- pus, vt nostra propositio fert. In quo profecto nullam specialem difficultatem esse, nullique proinde dubio subesse propositionem ipsam satis, superque ex terminis videtur notum. Itaque postquam voluntas liberè posuit suum actum in primo instanti, aut etiam, postquam illum liberè continuauit per aliquod tempus, potest ad illum vterius continuandum necessitari tum per quam- libet prædeterminationem sibi superuenientem, tum per defectum aduertentia ad libertatem re- quisita, hoc est, per defectum cognitionis à con- tinuatione retrahente iunctum cum persistentiâ cognitionis inclinantis, subindeque impellentis ad ipsam: qua ratione actus, quos vocant primò pri- mos, necessarij euenire solent.

680 Et hoc secundo modo censeo, voluntatem nostram de facto saepe actum liberè inceptum, necessariò continuare. Non tamen video, cur ad suos actus continuandos per aliquod tempus sem- per necessitata sit, vt opinatur Arriaga. Nec po- test id, vt ipse putat, ab experientia persuade- ri. Nam experientia immediata, quam ex acti- bus nostris intentionalibus per ipsosmet capi- mus, dum illi per se ipsos se nobis notificant iuxta doctrinam datam in Pharo Scient. disput. 1. quæst. 2. num. 157. obscurior, siue imperfectior esse videtur, quàm, vt per illam valeamus dis- cernere, quanta illorum duratio sit, & an sit indiuisibilis, vel diuisibilis: vnde nec per iudicium in eiusmodi experientia fundatum videtur id posse à nobis dijudicari. Estò autem, vt vult Arriaga, per experientiam constet, non posse hominem in actu oculi, quater, aut pluries repe- tere voluntatis actum, semel, & iterum, at- que iterum ponendo, ac omittendo illum libe- rè; cum certum sit in omni sententiâ, ex plu- ribus partibus constare eam temporis moru- lam. Id tamen inde videtur nasci posse: quia ad istam repetitionem actus ex industria facien- dam tot applicationes, ac reflexiones intelle- ctus, repetitionesque actuum eius sunt requisi- tæ, quot fieri connaturaliter non possunt, nisi in maiore temporis morâ. Quod non tollit, volun- tatem sine hisce reflexionibus operantem posse actum, à se liberè elicatum, liberè quoque statim omittere immediatè post primum instans existentia eius; quin hoc repugnet vlli expe- rientia.

681 Porro, quæ in tota hac quæst. dicta sunt de libertate actus positiui respectiue ad mensu- ram tempestis, in qua ille vel existit primò, vel continuatur, suâ seruata proportio- ne applicanda sunt libertati actus ne- gatiui, siue omissioni actus.

Quod facile quisque præstare pote- rit.